

Sammen i kampen mot *Gyrodactylus salaris* i Drammensregionen

Nyhetsbrev nr. 2-2023

Gyrodactylus salaris påvist i Knemsbekken ved Svelvik

Mange bekker rundt Drammensfjorden og Sandebukta ble undersøkt sommeren 2023. Under el-fiske ble det funnet laksunger i Knemsbekken (Ebbestadvassdraget) like utenfor Svelvik sentrum. Funn av laks i et så lite vassdrag er noe overraskende, og det var ikke kjent fra tidligere at det har vært laks i denne bekken. Funnet viser imidlertid at laks kan ta i bruk slike små vassdrag langs kysten når forholdene er gunstige, eksempelvis ved høye vannføringer som det vi har hatt mange episoder av i høst. Laksungene fra Knemsbekken er nå undersøkt på Veterinærinstituttet, og det viser seg at de er smittet med *Gyrodactylus salaris*. Når det først ble funnet laksunger var det ikke veldig overraskende at de var smittet, da Knemsbekken ligger midt mellom de gyrosmittede elvene som munner ut i Drammensfjorden og Sandebukta. Men påvisningene av laks og gyro i Knemsbekken viser med all tydelighet at det er fare for at gyrosmitte kan spre seg fra bekk til bekk langs kysten. Dette er noe vi må ta hensyn til i den videre planleggingen av gyrobekjempelsen i regionen.

Mer om gyro-påvisningen i Knemsbekken kan du lese på Veterinærinstituttets hjemmesider:

<https://www.vetinst.no/.../ny-pavisning-av-gyrodactylus...>

Innsamlingen av stamfisk til genbank går sin gang

Takket være iherdig innsats fra mannskapene fra settefiskanlegget i Hokksund (HÅK), Lierelva Fiskerforening og andre frivillige har det blitt samlet inn stamfisk av laks og sjørret fra Sandeelva og Selvikelva, samt sjørret fra Lierelva også i år. For å sikre ivaretagelse av genetisk variasjon er det et mål å få etablert 40 familier av laks/sjørret fra de smittede elvene. Vi nærmer oss nå dette målet for alle elvene i Drammensregionen. All stamfisk blir gentestet før stryking, og deretter blir stamfisken obdusert for å sjekke at det ikke finnes sykdommer som kan overføres via rognstadiet. Rogna legges midlertidig inn på settefiskanleggene til HÅK i Hokksund og DOFA i Lier, og når det nærmer seg klekking blir rogn sendt til levende genbank på Haukvik i Trøndelag. På Haukvik er det nå etter hvert en stor beholdning av fisk fra elvene i vår region. Når gyrobehandling er gjennomført vil rogn fra fisken i levende genbank bli tilbakeført til HÅK- og DOFA-anleggene for produksjon av settefisk som skal settes ut igjen i elvene våre.

Status for kartlegging av vassdragene

Mannskap fra Veterinærinstituttet har i løpet av høsten vært ute og kartlagt i de gjenstående delene av vassdragene i regionen. Fortsatt gjenstår noe kartlegging av rørsystemer der fisk kan «gjemme seg», en jobb som også vil bli videreført i 2024 med prioritet på Sande- og Selvikvassdraget. Det gjenstår også noe kartlegging i øvre deler av Drammenselva og av bekker utover i fjordsystemet som kanskje blir inkludert i behandlingen. Kartleggingen av elver/bekker og rørsystemer danner grunnlaget for utarbeidelse av detaljerte behandlingsinstrukser for alle de kartlagte punktene.

Når blir det gyrobehandling i våre vassdrag?

Oppstart i Drammensregionen avhenger av flere forhold. Bl.a. må aksjonsfasen i Drivaregionen være sluttført før vi kan komme i gang for fullt i vår region. Videre er vi avhengig av nødvendige bevilgninger over statsbudsjettet. Det er derfor ikke fattet noen endelig beslutning om behandlingstidspunkt for vassdragene i vår region. Men vi planlegger ut fra et mål om å starte behandling i 2025. For å være klare til å iverksette bekjempelse prioriteres det å ferdigstille mest mulig av kartleggingsarbeidet i regionen i løpet av 2024.

I 2024 vil det dessuten bli prioritert å utarbeide aksjonsplan for gyrobekjempelsen i Sandeelva og Selvikelva, slik at vi er klare til å kunne iverksette første års behandling av disse vassdragene i 2025.

Med forbehold om at det bevilges penger over statsbudsjettet vil første utprøving av klor i Drammenselva bli i 2025. Første storskala forsøk med klor i elva vil bli i 2026, og fullskala behandling av Drammenselva og Lierelva planlegges i 2027 og 2028.

Hvor langt oppe i Drammenselva skal behandlingen starte?

Laksetrappa i Hellefossen har nå vært stengt siden 2019. Målet er å hindre at laks kommer høyere opp i elva. Det har ikke blitt påvist laksunger ovenfor fossen ved el-fiske mellom Hellefoss og Døvikfoss de seinere årene, men det har blitt påvist lakse-DNA i vannprøver også etter stengning av trappa. Et ekspertutvalg har vurdert Hellefossens robusthet som vandringsbarriere og konkludert med at det ikke kan utelukkes at laks under gitte forhold kan passere Hellefossen. Observasjoner av vannstrømmer under flommene i 2023 styrker denne antakelsen.

Endelig valg av startpunkt vil ikke bli gjort før rett før oppstart av behandlingen, men ut ifra det vi vet i dag, og i et føre-var-perspektiv, planlegges det for at gyrobekjempelsen i Drammenselva skal kunne starte lenger opp i elva. Sannsynlig ved Døvikfossen, i verste fall helt oppe ved Embretsfoss.

Dette endrer ikke beslutningen om å hindre oppvandringen ved Hellefoss mest mulig. Minst mulig laksefisk over Hellefoss vil uansett være en fordel når vassdraget skal behandles.

Pukkellaks

Vi hadde en intensjon om å få tatt prøver av pukkellaks dersom den dukket opp i noen av våre elver i sommer. Vi ønsket å undersøke om pukkellaksen blir smittet med *Gyrodactylus salaris*.

Vi fryktet at det kunne komme mye pukkellaks til våre elver i år, men det ser heldigvis ikke ut til å ha skjedd. Fra laksetrappa i Hellefossen er det kun registrert et par eksemplarer. Pga. storflom etter ekstremværet «Hans» var det ikke mulig å få gjennomført noe målrettet fiske etter pukkellaks i elvene i august/september, så vi har ikke fått tatt noen prøver.

Informasjonstiltak i 2024

Nye nettsider: Informasjonsbasen for gyrobekjempelsen i Drammensregionen er lagt til Øvre Eiker kommunes hjemmesider. Kommunen har flyttet sine nettsider over på ny plattform, og lenken til de nye nettsidene for gyro-prosjektet finner du her.

<https://ovre-eiker.kommune.no/tjenester/jobb-naring-og-miljo/landbruk-jakt-og-fiske/vilt-og-fiske/bekjempelse-av-gyrodactylus-salaris/>

Nyhetsbrev: Vi vil sende ut nyhetsoppdateringer for gyro-prosjektet ca. annenhver måned i 2024. For å kunne nå de rette kontaktene ber jeg om at dere som mottar nyhetsbrevet gir meg en tilbakemelding dersom det skjer endringer av kontaktperson (eks. etter et årsmøte). Videre er det fint om dere distribuerer nyhetsbrevene videre i deres organisasjoner, og gjerne også legger det ut på nettsider og i sosiale medier som dere benytter.

Møter: Vi planlegger videre å gjennomføre vassdragsvise møter i løpet av 2024, der vi ønsker å dele mer spesifikk informasjon om planene for de enkelte vassdragene, og ikke minst få innspill fra lokale aktører.

Dersom det er ønskelig stiller jeg gjerne opp på møter for å fortelle mer om prosjektet, og ellers er det bare å ta kontakt dersom det er noe dere lurer på.

Med ønske om ei riktig god jul og godt nyttår!

Morten Eken

*Lokal koordinator for bevaring
av laksefisk i Drammensregionen*

Tlf. 91807919